

Research Article

Predicting tendency to social networks based on interpersonal relationships and emotional regulation in female high school students

F. Fatahi^{1*}, A. Barchloo², R.a Haghjo³, Sh. Aalam⁴

1*. MA of Educational Psychology, Department of Psychology, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran (Corresponding Author) 1995fatemefatahi@yahoo.com

2. MA of Psychometric, Department of Psychology, Tehran Center Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3. MA Student of Exceptional Children, Department of Psychology, Electronic Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

4. MA Student of Clinical Psychology, Department of Psychology, South Tehran Branch, Payame Noor University, Tehran, Iran

Abstract

Today, the use of social networks has grown a lot and these networks have both positive features and consequences and negative features and consequences. From the factors related to social networks can be noted to interpersonal relationships and emotional regulation. Therefore, the aim of present study was predicting tendency to social networks based on interpersonal relationships and emotional regulation in female high school students. This was a descriptive-analytical study from type of cross-sectional. The study population was all female high school students in Rasht in the academic year of 2018-19, which from them number of 100 students were selected by available sampling method. Samples responded to research tools including the tendency to social network scale (Andreassen & et al, 2012), communication skills questionnaire (Barton, 1990) and emotional regulation questionnaire (Gross & John, 2003). Data collected by the above tools were analyzed by Pearson correlation coefficient and multiple regression with enter model methods in SPSS software version 19. The results of Pearson correlation coefficients showed that verbal skill ($r = -0.169$), feedback skill ($r = -0.117$), interpersonal relationships ($r = -0.367$) and emotional regulation ($r = -0.420$) had a negative and significant relationship with tendency to social networks ($p < 0.05$), but listening skill ($r = -0.085$) had no significant relationship with the tendency to social networks ($P > 0.05$). The results of multiple regression with enter model showed that interpersonal relationships and emotion regulation could significantly explain 28.5% and the dimensions of interpersonal relationships could significantly explain 4.6% of the changes of tendency to social networks ($p < 0.05$). According to the results, the specialists and planners of education of students to reduce the tendency to social networks can increase the level of interpersonal relationships and emotion regulation in them through training workshops.

Keywords: tendency to social networks, interpersonal relationships, emotional regulation

Citation: Fatahi F, Barchloo A, Haghjo R, Aalam A. (2021). Predicting tendency to social networks based on interpersonal relationships and emotional regulation in female high school students. *Journal of Social Psychology*. 9(61), 1-11.

پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجانی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه

فاطمه فتاحی^{۱*}، علی برچلو^۲، رومینا حقجو^۳، شقایق اعلم^۴

۱. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران (نویسنده مسئول) 1995fatemefatahi@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد روانسنجی، گروه روانشناسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. دانشجوی کارشناس ارشد کودکان استثنایی، گروه روانشناسی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴. دانشجوی کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

امروزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی رشد زیادی داشته و این شبکه‌ها هم دارای ویژگی‌ها و پیامدهای مثبت و هم دارای ویژگی‌ها و پیامدهای منفی هستند. از عوامل مرتبط با شبکه‌های اجتماعی می‌توان روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجانی را نام برد. بنابراین، هدف مطالعه حاضر پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجانی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه بود. این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی بود. جامعه مطالعه همه دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر رشت در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند که از میان آنها تعداد ۱۰۰ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. نمونه‌ها به ابزارهای پژوهش شامل مقیاس گرایش به شبکه‌های اجتماعی (آندریسن و همکاران، ۲۰۱۲)، پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی (بارتون، ۱۹۹۰) و پرسشنامه نظم‌جویی هیجانی (گروس و جان، ۲۰۰۳) پاسخ دادند. داده‌های حاصل از جمع‌آوری با ابزارهای فوق با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم‌افزار SPSS-۱۹ تحلیل شدند. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که مهارت کلامی ($r = -0/169$)، مهارت بازخورد ($r = -0/117$)، روابط بین فردی ($r = -0/367$) و نظم‌جویی هیجانی ($r = -0/420$) با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه منفی و معنادار داشت ($P < 0/05$)، اما مهارت شنود ($r = -0/085$) با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری نداشت ($P > 0/05$). نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان نشان داد که روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجان به طور معناداری توانستند ۲۸/۵ درصد و ابعاد روابط بین فردی به طور معناداری توانستند ۴/۶ درصد از تغییرات گرایش به شبکه‌های اجتماعی را تبیین کنند ($P < 0/05$). بر اساس نتایج، متخصصان و برنامه‌ریزان تعلیم و تربیت دانش‌آموزان می‌توانند برای کاهش گرایش به شبکه‌های اجتماعی از طریق کارگاه‌های آموزشی میزان روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجان در آنها را افزایش دهند.

کلمات کلیدی: گرایش به شبکه‌های اجتماعی، روابط بین فردی، نظم‌جویی هیجانی

مقدمه

با پیدایش و گسترش شبکه‌های اجتماعی^۱، عرصه ارتباطات دچار تحولات چشمگیری شده است و از آنجایی که دانش‌آموزان بخش مهمی از سرمایه انسانی جامعه هستند و به دلیل عضویت آنها در شبکه‌های اجتماعی، یکی از دغدغه‌های امروز متخصصان تعلیم و تربیت، تمایل و گرایش آنان به شبکه‌های اجتماعی است (کریمی و ماتوس^۲، ۲۰۱۸). شبکه‌های اجتماعی مجموعه‌ای پیچیده از شبکه‌های کوچک‌تری هستند که از طریق گفتگو و تعامل درباره یک حیطه خاص شکل می‌گیرند (ژیا، لی، ژو، ژانگ و ژو^۳، ۲۰۲۰). این شبکه‌ها به دلیل داشتن قابلیت‌ها و ویژگی‌هایی چون قابلیت دسترسی دائم در هر زمان و مکان، جهان‌شمولی، گم‌نامی، سیالی، چندرسانه‌ای و غیره باعث ایجاد فضای مناسبی برای بیان نظرات کاربران فراهم می‌آورد (بی، جوهانسون، الیویریا و مروزک^۴، ۲۰۲۱). شبکه‌های اجتماعی معمولاً منظم، هدفمند و سازمان‌یافته هستند و به افراد اجازه می‌دهند با ساخت یک پروفایل عمومی در محیط اینترنتی به ایجاد روابط با دیگران بپردازند (گرهارت و کوهیکامالی^۵، ۲۰۱۹).

یکی از عوامل مرتبط با گرایش به شبکه‌های اجتماعی، روابط بین‌فردی^۶ است (ادیمیلویی، سولی‌مامان و دیودا^۷، ۲۰۱۹) که در آن افراد می‌توانند درگیر تعامل‌های بین‌فردی و ارتباط با دیگران شوند. به عبارت دیگر، به آن فرایند به اشتراک گذاشتن اطلاعات، افکار و احساسات از طریق پیام‌های کلامی و غیرکلامی می‌گویند (لی و لی^۸، ۲۰۲۰). همه انسان‌ها به‌ویژه نوجوانان دارای یک تمایل درونی برای ارتباط با دیگران هستند و ارتباط نقش مهمی در زندگی همه افراد دارد (لی، وو، چائو، چانگ، هوانگ و وو^۹، ۲۰۲۱). روابط بین‌فردی مناسب برای افراد فرصت‌هایی برای حمایت‌کردن از دیگران و مورد حمایت قرارگرفتن فراهم می‌کند و روابط بین‌فردی نامناسب مانع برقراری روابط سالم، مشارکت فعال، همکاری، تشکر و قدردانی از یکدیگر می‌شود (ابراین^{۱۰}، ۲۰۱۸). پژوهش‌ها حاکی از ارتباط روابط بین‌فردی و شبکه‌های اجتماعی بودند. برای مثال نتایج پژوهش ادیمیلویی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که بین مهارت‌های ارتباطی یا روابط بین‌فردی با استفاده از رسانه‌های اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. رایت^{۱۱} (۲۰۱۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسید که حمایت اجتماعی بین‌فردی با شبکه‌های اجتماعی

1. Social Networks
2. Karimi & Matous
3. Xia, Li, Zhou, Zhang & Xu
4. Bai, Johanson, Oliveria & Mrozek
5. Gerhart & Koohikamali
6. Interpersonal Relationships
7. Ademiluyi, SuleMamman & Dauda
8. Lee & Lee
9. Lee, Wu, Chao, Chang, Hwang & Wu
10. O'Brien
11. Wright

رابطه معناداری داشت. در پژوهشی دیگرهانانی و رحمان (۲۰۱۴) گزارش کردند که بین مهارت‌های ارتباطی (کلامی، بازخورد و شنود) و استفاده از سایت‌های شبکه‌های مجازی رابطه معناداری وجود داشت. علاوه بر آن، نتایج پژوهش رضاپور، ذاکری و انتصار فومنی (۱۳۹۷) نشان داد که بین ادراک تعاملات اجتماعی مثبت با استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری منفی وجود داشت. صیادی و عطایی (۱۳۹۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که استفاده از اینترنت بر روابط افراد در خانواده اثر معنادار منفی داشت. در پژوهشی دیگر چیت‌ساز و سالک (۱۳۹۴) گزارش کردند که شبکه‌های مجازی جدید بر روابط خانوادگی، احساس انسان، مشارکت‌های اجتماعی و خلق‌وخو اثر معنادار منفی دارند.

یکی دیگر از عوامل مرتبط با گرایش به شبکه‌های اجتماعی، نظم‌جویی هیجانی^۲ است (لیو و ما^۳، ۲۰۱۹) که نوع خاصی از خودکنترلی می‌باشد که افراد از طریق آن واکنش‌های خود را به موقعیت‌های هیجانی تغییر می‌دهند و طیف گسترده‌ای از حالت‌های هیجانی، اجتماعی، رفتاری و شناختی را دربرمی‌گیرد (میلر، بالسامو، پاشانکار و بیللی^۴، ۲۰۲۱). نظم‌جویی هیجانی مسئول بازبینی، ارزشیابی و تعدیل واکنش‌های هیجانی است و شامل تمامی سبک‌های هیجانی می‌باشد که افراد برای حفظ، افزایش و یا کاهش هیجان استفاده می‌کنند (دنگ، ان و چنگ^۵، ۲۰۱۹). نظم‌جویی هیجانی مناسب موجب عملکرد موفق افراد در محیط می‌شود و افراد با کمک آن می‌توانند در هنگام مواجهه با یک تجربه آسیب‌زا، رفتارهای مناسب داشته باشند (یولاه، تریور و کولی^۶، ۲۰۱۸). پژوهش‌ها حاکی از ارتباط نظم‌جویی هیجان و شبکه‌های اجتماعی بودند. برای مثال نتایج پژوهش لیو و ما (۲۰۱۹) نشان داد که نظم‌جویی هیجان و اعتیاد به سایت‌های شبکه‌های مجازی رابطه منفی و معنادار وجود داشت. چیدا^۷ (۲۰۱۹) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسید که رسانه‌های اجتماعی و نظم‌جویی هیجان رابطه معنادار داشتند. در پژوهشی دیگر نیون، گارسیا، وندر لاو، هولمن و مانسل^۸ (۲۰۱۵) گزارش کردند که نظم‌جویی هیجان میان‌فردی با شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری داشت. علاوه بر آن، نتایج پژوهش حسینی، شاهقلیان و عبدالهی (۱۳۹۵) نشان داد که بین راهبردهای مثبت نظم‌جویی شناختی هیجان و اعتیاد به اینترنت رابطه منفی معنادار و بین راهبردهای منفی نظم‌جویی شناختی هیجان و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. امیری، سپهریان آذر و ناصری تمرین (۱۳۹۴) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین نظم‌جویی شناختی هیجان و اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار وجود داشت.

امروزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی رشد زیاد و چشمگیری داشته و این شبکه‌ها هم دارای ویژگی‌ها و پیامدهای مثبت و هم دارای ویژگی‌ها و پیامدهای منفی هستند. در صورتی که بستر مناسب و

1. Hanany & Rahman
2. Emotional Regulation
3. Liu & Ma
4. Miller, Balsamo, Pashankar & Baliey
5. Deng, An & Cheng
6. Ullah, Treur & Koole
7. Cheda
8. Niven, Garcia, Vander Lowe, Holman & Mansell

فرهنگ‌سازی لازم در استفاده از شبکه‌ها تحقق نیافته باشد، به نظر می‌رسد که پیامدهای منفی آن بیشتر باشد. دلیل آن این است که کشور ایران، یک کشور در حال توسعه است و بستر مناسبی برای استفاده نوجوانان از شبکه‌های مجازی و شناخت آنها از پیامدهای استفاده از این شبکه‌ها نامناسب یا ناقص است، لذا به نظر می‌رسد که پیامدهای منفی استفاده از شبکه‌های اجتماعی زیاد باشد. از عوامل مرتبط با شبکه‌های اجتماعی می‌توان روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجانی را نام برد. این پژوهش برای این منظور طراحی شده تا راهکارهایی بر اساس روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجان جهت کاهش گرایش به شبکه‌های اجتماعی و کاستن از پیامدهای منفی آن ارائه دهد. بنابراین، هدف مطالعه حاضر پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجانی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه بود.

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی بود. جامعه مطالعه همه دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر رشت در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند که از میان آنها تعداد ۱۰۰ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. بر اساس فرمول تاباخنیک و فیدل (۲۰۰۷) حداقل حجم نمونه در پژوهش‌های همبستگی از طریق فرمول $(n > 8 + 50M)$ محاسبه می‌شود که n همان حجم نمونه و M همان تعداد متغیرهای پیش‌بین است. در این پژوهش با توجه به وجود پنج متغیر پیش‌بین شامل روابط بین‌فردی، مهارت کلامی، مهارت بازخورد، مهارت شنود و نظم‌جویی هیجان، حداقل حجم نمونه ۹۰ نفر برآورد که برای اطمینان از حجم نمونه، تعداد ۱۰۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند که پژوهشگر این تعداد را از میان دانش‌آموزانی که به آنها دسترسی داشت، انتخاب کرد.

برای انجام این پژوهش بعد از کسب مجوزهای لازم از اداره آموزش و پرورش شهر رشت و تهیه لیست مدارس دخترانه دوره دوم متوسطه، به مدارس منتخب مراجعه و از هر مدرسه تعدادی دانش‌آموز به روش در دسترس انتخاب شد. برای کادر اجرایی مدرسه و دانش‌آموزان اهمیت و ضرورت پژوهش بیان و از دانش‌آموزان خواسته شد تا پس از موافقت جهت شرکت در پژوهش به صورت صادقانه و دقیق به ابزارهای پژوهش که در زیر معرفی می‌شوند، پاسخ دهند.

ابزارهای پژوهش

مقیاس گرایش به شبکه‌های اجتماعی: این مقیاس توسط آندریسن، تورشیم، برانبورگ و پالیسن (۲۰۱۲) طراحی شد. این ابزار دارای ۶ گویه است که گویه‌های دارای طیف لیکرت بله (نمره ۱) و خیر (نمره ۰) بودند. دامنه نمرات ابزار بین ۰ الی ۶ و نقطه برش این ابزار نمره ۳ و نمره بالاتر حاکی از گرایش نامطلوب‌تر به شبکه‌های اجتماعی است. آندریسن و همکاران (۲۰۱۲) روایی محتوایی ابزار را با نظر متخصصان تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ گزارش کردند. حسینی و مومنی (۱۳۹۵)

پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش کردند.

پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی: این مقیاس توسط بارتون (۱۹۹۰) طراحی شد. این ابزار دارای ۱۸ گویه و سه مولفه مهارت کلامی، مهارت بازخورد و مهارت شنود (هر مولفه ۶ گویه) است که گویه‌ها دارای طیف لیکرت کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) بودند. دامنه نمرات کل ابزار بین ۱۸ الی ۹۰ و دامنه هر یک از مولفه‌ها ۶ الی ۳۰ و نمره بالاتر حاکی از بیشتر داشتن مهارت‌های ارتباطی یا هر یک از مولفه‌ها است. بارتون (۱۹۹۰) روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی تایید و پایایی کل ابزار و مولفه‌های مهارت کلامی، مهارت بازخورد و مهارت شنود را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۶۳، ۰/۷۵ و ۰/۵۹ گزارش کرد. حدادی و ابراهیمی (۱۳۹۹) پایایی کل ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کرد. ابراهیم‌پور دلاور، خالق‌خواه و زاهدبالان (۱۳۹۸) مقدار پایایی مولفه‌های مهارت کلامی، مهارت بازخورد و مهارت شنود را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴، ۰/۷۱ و ۰/۷۸ گزارش کردند.

پرسشنامه نظم‌جویی هیجانی: این مقیاس توسط گروس و جان (۲۰۰۳) طراحی شد. این ابزار دارای ۱۰ گویه است که گویه‌ها دارای طیف لیکرت کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۷) بودند. دامنه نمرات ابزار بین ۱۰ الی ۷۰ و نمره بالاتر حاکی از نظم‌جویی هیجانی بیشتر است. گروس و جان (۲۰۰۳) روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و با روش بازآزمایی سه ماهه ۰/۶۹ گزارش کردند. عثمانی و شکری (۱۳۹۸) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کردند.

داده‌های حاصل از جمع‌آوری با ابزارهای فوق در دو سطح توصیفی و استنباطی در نرم‌افزار SPSS-۱۹ تحلیل شدند که برای این منظور در سطح توصیفی از شاخص‌های میانگین و انحراف معیار و در سطح استنباطی از آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف، دوربین-واستون، عامل تورم واریانس، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه با میانگین سنی ۱۷/۰۲ سال و انحراف معیار ۰/۳۶ حضور داشتند که نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی پیرسون روابط بین‌فردی، نظم‌جویی هیجان و گرایش به شبکه‌های اجتماعی در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی پیرسون روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجان با گرایش به شبکه‌های اجتماعی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	شبکه‌های اجتماعی	معناداری
۱. مهارت کلامی	۱۷/۲۹	۲/۳۸	-۰/۱۶۹	۰/۰۴۱
۲. مهارت بازخورد	۱۸/۲۰	۳/۱۸	-۰/۱۱۷	۰/۰۴۹
۳. مهارت شنود	۱۶/۵۹	۲/۳۴	-۰/۰۸۵	۰/۱۶۱
۴. روابط بین فردی	۵۲/۰۸	۷/۸۰	-۰/۳۶۷	۰/۰۰۳
۵. نظم‌جویی هیجان	۳۹/۲۲	۵/۳۸	-۰/۴۲۰	۰/۰۰۱
۶. شبکه‌های اجتماعی	۴/۰۷	۱/۱۳	۱	۱

طبق نتایج جدول ۱ مهارت کلامی ($r = -0/169$)، مهارت بازخورد ($r = -0/117$)، روابط بین فردی ($r = -0/367$) و نظم‌جویی هیجانی ($r = -0/420$) با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه منفی و معنادار داشت ($P < 0/05$)، اما مهارت شنود ($r = -0/085$) با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری نداشت ($P > 0/05$).

نتایج مفروضه نرمالیتی بر اساس مقادیر آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای همه متغیرها به دلیل معناداری بزرگ‌تر از ۰/۰۵، مفروضه عدم هم‌خطی چندگانه بر اساس آماره عامل تورم واریانس با مقدار ۱/۲۰ به دلیل کوچک‌تر بودن از عدد ۲ و مفروضه استقلال منابع خطا بر اساس آماره دوربین-واتسون با مقدار ۱/۷۳ به دلیل قرار داشتن در دامنه ۱/۵ الی ۲/۵ تایید شدند. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین فردی، نظم‌جویی هیجان در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین فردی، نظم‌جویی هیجان

متغیرها	مقدار همبستگی	ضریب تعیین	درجه آزادی	مقدار F	معناداری	Beta	مقدار t	معناداری
روابط بین فردی	۰/۵۳۴	۰/۲۸۵	۲	۱۷/۲۴۱	۰/۰۰۲	-۰/۲۷۵	-۳/۵۸۶	۰/۰۰۵
نظم‌جویی هیجان	۰/۵۳۴	۰/۲۸۵	۹۷	۱۷/۲۴۱	۰/۰۰۲	-۰/۳۲۸	-۴/۴۵۱	۰/۰۰۱

طبق نتایج جدول ۲ روابط بین فردی و نظم‌جویی هیجان به طور معناداری توانستند ۲۸/۵ درصد از تغییرات گرایش به شبکه‌های اجتماعی را تبیین کنند ($P < 0/05$). نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس مولفه‌های روابط بین فردی در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان
برای پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس مولفه‌های روابط بین‌فردی

متغیرها	مقدار همبستگی	ضریب تعیین	درجه آزادی	مقدار F	معناداری	Beta	مقدار t	معناداری
مهارت کلامی			۳			-۰/۱۲۴	-۲/۲۴۹	۰/۰۲۱
مهارت بازخورد	۰/۲۱۶	۰/۰۴۶	۹۶	۳/۳۶۸	۰/۰۱۸	-۰/۰۷۳	-۱/۹۸۳	۰/۰۳۴
مهارت شنود						-۰/۰۲۲	-۰/۷۶۱	۰/۵۸۰

طبق نتایج جدول ۳ مولفه‌های روابط بین‌فردی به طور معناداری توانستند ۴/۶ درصد از تغییرات گرایش به شبکه‌های اجتماعی را تبیین کنند ($P < ۰/۰۵$).

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به افزایش کاربران شبکه‌های مجازی و نقش این شبکه‌های بر سایر ابعاد زندگی، مطالعه حاضر با هدف پیش‌بینی گرایش به شبکه‌های اجتماعی بر اساس روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجانی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه طراحی شد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که روابط بین‌فردی و دو مولفه مهارت کلامی و مهارت بازخورد آن با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه منفی و معنادار داشت، اما مهارت شنود با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری نداشت. این نتایج با نتایج پژوهش‌های ادیمی‌لویی و همکاران (۲۰۱۹)، رایت (۲۰۱۶)، هانانی و رحمان (۲۰۱۴)، رضاپور و همکاران (۱۳۹۷)، صیادی و عطایی (۱۳۹۶) و چیت‌ساز و سالک (۱۳۹۴) همسو بود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که انسان‌ها بخش عمده‌ای از زندگی خود را در ارتباط با دیگران سپری می‌کنند و یا به فکر آن هستند که چگونه ارتباط‌های موثرتر و موفق‌تری با دیگران داشته باشند. مهارت‌های ارتباطی در جهت بیان عواطف و نیازمندی‌ها و رسیدن به اهداف بین‌فردی کمک‌کننده می‌باشد. به عبارت دیگر، مهارت‌های ارتباطی یا روابط بین‌فردی مجموعه‌ای از توانایی‌های بالقوه یا بالفعل بوده که با استفاده از آن می‌توان به رفتاری قابل پذیرش و آگاهی‌بخش تا رسیدن به سطحی از رابطه عاطفی مطلوب دست یافت. همچنین، روابط بین‌فردی یک تعامل گزینشی نظام‌مند، منحصر به فرد و رو به پیشرفت است که سازنده شناخت طرفین از یکدیگر و محصول این شناخت بوده و موجب خلق معانی مشترک در بین آنها می‌شود. از آنجایی که گرایش به شبکه‌های اجتماعی و اعتیاد به آن یک ویژگی منفی است، لذا می‌توان انتظار داشت که روابط بین‌فردی و مهارت کلامی و مهارت بازخورد با آن رابطه معناداری منفی داشته باشد. علاوه بر آن، در تبیین عدم رابطه معنادار بین مهارت شنود با گرایش به شبکه‌های اجتماعی می‌توان گفت که در شبکه‌های اجتماعی کمتر از مهارت شنود استفاده می‌شود و به همین دلیل بین آنها رابطه معناداری مشاهده نمی‌شود.

نتایج دیگر پژوهش حاضر نشان داد که نظم‌جویی هیجانی با گرایش به شبکه‌های اجتماعی رابطه منفی و معنادار داشت. این نتایج با نتایج پژوهش‌های لیو و ما (۲۰۱۹)، چیدا (۲۰۱۹)، نیون و همکاران (۲۰۱۵)، حسینی و همکاران (۱۳۹۵) و امیری و همکاران (۱۳۹۴) همسو بود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که نظم‌جویی هیجان نقش مهمی در سازگاری با وقایع چالش‌انگیز و استرس‌زای زندگی دارد. این سازه از طریق افزایش کنترل و مدیریت هیجان‌ها و خودکنترلی میزان توانایی ادرار مطلوب حالت‌های هیجانی را افزایش و توانمندی حل مساله و بهره‌برداری از هیجان‌ها را بهبود می‌بخشد. بنابراین، می‌توان انتظار داشت که بین نظم‌جویی هیجان و استفاده نامطلوب از شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری وجود داشته باشد. رشد عاطفی نامناسب، دشواری در سازماندهی هیجانی و داشتن هیجان‌های منفی از ویژگی‌های افرادی است که رفتارهای نامناسب از جمله اعتیاد به استفاده از شبکه‌های مجازی دارند. پس، نظم‌جویی هیجانی مناسب می‌تواند باعث کاهش گرایش به شبکه‌های اجتماعی شود و منطقی است که بین این دو متغیر رابطه منفی و معنادار وجود داشته باشد.

دیگر نتایج نشان داد که هم روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجانی و هم مولفه‌های روابط بین‌فردی توانایی پیش‌بینی معنادار گرایش به شبکه‌های اجتماعی را داشتند. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که از یک سو روابط بین‌فردی و مولفه‌های آن افراد را درگیر ارتباط و تعامل با دیگران می‌کند و افراد افکار، اطلاعات و احساسات خود را از طریق پیام‌های کلامی و غیرکلامی به اشتراک می‌گذارند و از سوی دیگر نظم‌جویی هیجانی نوع خاصی از خودکنترلی را نشان می‌دهد که افراد از طریق آن واکنش‌های خود را به موقعیت‌های تغییر‌تعبیر می‌دهند و تنظیم می‌کنند. علاوه بر آن، روابط بین‌فردی و مولفه‌های آن و نظم‌جویی هیجانی با بسیاری از شاخص‌های مثبت روانشناختی از جمله شادکامی، امیدواری و تاب‌آوری که توانایی پیش‌بینی معکوس گرایش به شبکه‌های اجتماعی را دارند، همبستگی مثبت و با بسیاری از شاخص‌های منفی روانشناختی از جمله اضطراب، وسواس، عدم عزت‌نفس و افسردگی که توانایی پیش‌بینی مستقیم گرایش به شبکه‌های اجتماعی را دارند، همبستگی منفی دارند. از آنجایی که گرایش به شبکه‌های اجتماعی یک ویژگی منفی است، لذا می‌توان انتظار داشت که روابط بین‌فردی و مولفه‌های آن و نظم‌جویی هیجانی بتوانند گرایش به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند.

در این پژوهش با محدودیت‌هایی مانند خودگزارشی بودن ابزارها، محدودشدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان دختر و استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس مواجه بودیم و بر اساس آن استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی و انجام پژوهش بر روی دانش‌آموزان پسر پیشنهاد می‌شود. بر اساس نتایج، برنامه‌ریزی برای کاهش گرایش به شبکه‌های اجتماعی به دلیل پیامدهای منفی آنها ضروری است. بنابراین متخصصان و برنامه‌ریزان تعلیم‌وتربیت دانش‌آموزان می‌توانند برای کاهش گرایش به شبکه‌های اجتماعی از طریق کارگاه‌های آموزشی میزان روابط بین‌فردی و نظم‌جویی هیجان در آنها را افزایش دهند.

منابع

- ابراهیم‌پور دلاور، حسینعلی؛ خالق‌خواه، علی و زاهدبابلان، عادل. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی بر سبک‌های مدیرتی تعارض معلمان مقطع دبیرستان شهرستان بابل. مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۰(۲)، ۷۸-۸۹.
- امیری، سهراب؛ سپهریان آذر، فیروزه و ناصری تمرین، کبری. (۱۳۹۴). نقش راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان، تکانش‌گری و برون‌گرایی در گرایش اعتیاد به اینترنت دانشجویان دانشگاه ارومیه در سال ۹۳. مجله علمی پژوهان، ۱۴(۱)، ۱-۱۱.
- چیت‌ساز، محمدعلی و سالک، ساناز. (۱۳۹۴). بررسی جامعه‌شناختی اثرات شبکه‌های مجازی جدید بر زندگی فردی و اجتماعی (مطالعه موردی: شهروندان شهرضا). مجله مهندسی فرهنگی، ۱۰(۸۶)، ۱۰۵-۱۲۶.
- حدادی، آریا و ابراهیمی، محمداسماعیل. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر گروه درمانی یالوم بر میزان تاب‌آوری و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان. مجله پژوهش سلامت، ۵(۳)، ۱۹۶-۱۸۸.
- حسینی، امین؛ شاهقلیان، مهناز و عبدالهی، محمدحسین. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سیستم‌های مغزی رفتاری و اعتیاد به اینترنت با نقش واسطه‌ای احساس تنهایی و راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان. دوفصلنامه شناخت اجتماعی، ۵(۲)، ۲۶-۵۱.
- حسینی، فاطمه سادات و مومنی، فرشته. (۱۳۹۵). بررسی رابطه عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۷(۲)، ۱۶۵-۱۵۳.
- رضاپور، رویا؛ ذاکری، محمد مهدی و انتصار فومنی، غلامحسین. (۱۳۹۷). رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با ادراک تعاملات اجتماعی، شخصیت خودشیفته و احساس مثبت نسبت به همسر در زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی. فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۵(۱)، ۷۸-۵۷.
- صیادی، پری و عطایی، پری. (۱۳۹۶). تحلیل جامعه‌شناختی تاثیر استفاده از اینترنت بر روابط افراد در خانواده (مورد مطالعه: شهر اصفهان). فصلنامه علوم اجتماعی، ۱۱(۲)، ۳۴۲-۳۱۳.
- عثمانی، هلاله و شکری، لیلا. (۱۳۹۸). اثربخشی درمان فراتشخیصی یکپارچه بر نظم‌جویی شناختی هیجان و همدلی شناختی دانش‌آموزان با اختلال رفتار برونی‌سازی شده. نشریه توانمندسازی کودکان استثنایی، ۱۰(۱)، ۱۳۶-۱۲۵.

Ademiluyi, L. F., SuleMamman, J., & Dauda, O. A. (2019). Influence of social media on communication skills and academic performance of business education students in colleges of education in Southwest, Nigeria. **International Journal of Education, Learning and Development**, 7(8), 57-69.

Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012). Development of a Facebook addiction scale. **Psychological reports**, 110(2), 501-517.

Bai, W., Johanson, M., Oliveria, L., & Mrozek, M. (2021). The role of business and social networks in the effectual internationalization: Insights from emerging market SMES. **Journal of Business Research**, 129, 96-109.

Barton, G. E. (1990). **Exercises in management to accompany**. 3rd Edition,

- Management By Griffin: Houghton Mifflin Company.
- Deng, X., An, S., & Cheng, C. (2019). Cultural differences in the implicit and explicit attitudes toward emotion regulation. **Personality and Individual Differences**, 149, 220-222.
- Cheda, G. (2019). An explorative study on social media and its relationship with self-esteem and emotional regulation. **International Journal of Humanities and Social Science Invention**, 8(3), 11-18.
- Gerhart, N., & Koohikamali, M. (2019). Social network migration and anonymity expectations: What anonymous social network apps offer. **Computers in Human Behavior**, 95, 101-113.
- Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. **Journal of Personality and Social Psychology**, 85(2), 348-362.
- Hanany, S., & Rahman, A. (2014). Can't live without my FB, LoL: The influence of social networking sites on the communication skills of TESL students. **Procedia – Social and Behavioral Sciences**, 134, 213-219.
- Karimi, F., & Matous, P. (2018). Mapping diversity and inclusion in student societies: A social network perspective. **Computers in Human Behavior**, 88, 184-194.
- Lee, K. J., & Lee, K. H. (2020). Effect of Korean folk music intervention on schizophrenia inpatients' emotional behavior and interpersonal relationship functioning. **Archives of Psychiatric Nursing**, 34(3), 115-121.
- Lee, T. S., Wu, Y., Chao, E., Chang, C., Hwang, K., & Wu, W. (2021). Resilience as a mediator of interpersonal relationships and depressive symptoms amongst 10th to 12th grade students. **Journal of Affective Disorders**, 278, 107-113.
- Liu, C., & Ma, J. (2019). Adult attachment style, emotion regulation, and social networking sites addiction. **Frontiers in Psychology**, 10(2352), 1-7.
- Miller, M., Balsamo, L., Pashankar, F., & Baliey, C. S. (2021). Emotion regulation, pain interference and affective symptoms in children and adolescents with sickle cell disease. **Journal of Affective Disorders**, 282, 829-835.
- Niven, K., Garcia, D., Vander Lowe, I., Holman, D., & Mansell, W. (2015). Becoming popular: interpersonal emotion regulation predicts relationship formation in real life social networks. **Frontiers in Psychology**, 6(1452), 1-11.
- O'Brien, J. E. (2018). Sometimes, somebody just needs somebody anybody to care: The power of interpersonal relationships in the lives of domestic minor sex trafficking survivors. **Child Abuse & Neglect**, 81, 1-11.
- Ullah, N., Treur, J., & Koole, S. L. (2018). A computational model for flexibility in emotion regulation. **Procedia Computers Science**, 145, 572-580.
- Xia, H., Li, C., Zhou, D., Zhang, Y., & Xu, J. (2020). Peasant households' land use decision-making analysis using social network analysis: A case of Tantou Village, China. **Journal of Rural Studies**, 80, 452-468.
- Wright, K. (2016). Social networks, interpersonal social support, and health outcomes: A health communication perspective. **Frontiers in Communication**, 1(10), 1-6.